

Regelverket for minoritetsspråklige 6-16 år

Barn og unge i grunnskolealder.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 20.05.2016

Rett og plikt til grunnskoleopplæring

Barn i alderen 6-16 år er i grunnskolealder. Alle barn og unge i grunnskolealder som er i Norge har som hovedregel rett til grunnskoleopplæring. Det står i opplæringsloven § 2-1.

Retten til grunnskoleopplæring gjeld når det er sannsynleg at barnet skal vere i Noreg i meir enn tre månader. Plikta til grunnskoleopplæring byrjar når opphaldet har vart i tre månader.

Har ungdommen allerede fullført grunnskole?

Barnet starter vanligvis på grunnskolen det året han eller hun fyller 6 år, og varer til eleven har fullført det tiende skoleåret. Ungdom som allerede har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring, har ikke rett på grunnskoleopplæring, men har rett til videregående opplæring i stedet. Det kan være aktuelt om eleven er 15 eller 16 år, og har fullført grunnskolen i sitt hjemland.

Tre måneder

Barnet eller den unge har rett til grunnskoleopplæring fra det er sannsynlig at han eller hun skal oppholde seg i Norge lengre enn tre måneder. Det betyr at barn av asylsøkere som venter på å få avgjort søknaden sin, har rett til å gå på skole hvis det er sannsynlig at de får oppholdstillatelse eller at det vil ta lengre tid enn tre måneder å få behandlet søknaden¹.

Lovlig opphold og kirkeasyl

Det har ingen betydning om oppholdet i Norge er lovlig eller ikke. Det er likevel en forutsetning at barn og unge som er i kirkeasyl går på vanlig skole. De kan ikke kreve at kommunen skal tilby opplæring i kirken².

Skoleplikt etter tre måneder

Når barnet eller ungdommen har oppholdt seg i Norge i tre måneder har han eller hun en plikten til å gå på skolen. Det innebærer at barna eller foreldrene ikke kan velge om barna skal få opplæring. Eleven oppfyller plikten om han eller hun går på en offentlig skole, en godkjent privat skole eller gjennom privat hjemmeundervisning. Fylkesmannen kan fritta elever fra opplæringsplikten i særlige tilfeller³. Fritak kan blant annet være aktuelt når det er klart at oppholdet bare vil vare kort tid utover tre måneder⁴.

Samme rettigheter som andre elever

Minoritetsspråklige elever har de samme rettighetene som andre elever i grunnskolen, inkludert gratis opplæring, tilpasset opplæring, spesialundervisning og rett til å gå på nærskolen.

Ansvar for opplæringen

Det er som hovedregel kommunen der barnet eller den unge er bosatt som har ansvar for å oppfylle retten til grunnskoleopplæring, jf. opplæringsloven § 13-1. For barn og unge i asylmottak eller omsorgssenter, har kommunen der asylmottaket eller omsorgssenteret ligger ansvaret for grunnskoleopplæringen.

Særskilt språkopplæring

Elever i grunnskolen med annet morsmål enn norsk og samisk kan ha rett til særskilt språkopplæring. Det står i opplæringsloven § 2-8. Særskilt språkopplæring er en samlebetegnelse på særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring. Særskilt norskopplæring er forsterket opplæring i norsk. Morsmålsopplæring er opplæring i morsmålet, mens tospråklig fagopplæring betyr at eleven får opplæring i ett eller flere fag på to språk.

En minoritetsspråklig elev har rett til særskilt norskopplæring frem til eleven har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen i skolen. Om nødvendig har eleven rett til morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring, i tillegg til særskilt norskopplæring.

Morsmålsopplæring kan skje på en annen skole

Morsmålsopplæringen kan legges til en annen skole enn den eleven til vanlig går på. Hvis kommunen ikke kan sørge for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring av egnet undervisningspersonale, skal kommunen legge til rette for annen opplæring tilpasset forutsetningene til eleven.

Kartlegging

Kommunen skal kartlegge elevens ferdigheter i norsk før de fatter vedtak om særskilt språkopplæring. Kartleggingen skal også gjennomføres underveis i opplæringen for elever som får særskilt språkopplæring. Dette danner grunnlaget for å vurdere om elevene har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den ordinære opplæringen.

Klage

Når kommunen tar stilling til elevens rett til å få særskilt språkopplæring, er dette et enkeltvedtak. Eleven eller foreldrene kan klage på vedtaket til Fylkesmannen.

Saksgangen for særskilt språkopplæring.

Innføringstilbud

Kommuner kan tilby et innføringstilbud til nyankomne elever etter opplæringsloven § 2-8 femte ledd. Kommunen kan organisere opplæringen av nyankomne elever i egne grupper, klasser eller skoler. Formålet med et slikt innføringstilbud er å lære elevene norsk så raskt som mulig, slik at de kan få utbytte av ordinær opplæring⁵. Kommunene kan selv velge om de ønsker å tilby et særskilt opplæringstilbud, dersom det regnes for å være det beste for eleven. Det er likevel frivillig å gå i et særskilt opplæringstilbud for nyankomne elever. Kommunen må derfor ha samtykke fra eleven eller foreldrene før det fattes vedtak om slik opplæring. Elever som takker nei har rett til å gå i en ordinær klasse/basisgruppe etter opplæringsloven § 8-2.

Kommunen kan fastsette avvik fra læreplanverket i enkeltvedtak om særskilt språkopplæring i innføringstilbud. Avvikene gjelder bare den aktuelle eleven, og kan ikke gå lenger enn det er nødvendig for å ivareta elevens behov.

Det står mer om innføringstilbud i vår veileder om innføringstilbud til nyankomne minoritetsspråklige elever.

¹Ot.prp. nr. 46 (1997-98) s. 153

²Ot.prp. nr. 46 (1997-98) s. 153

³Oppgaven er delegert til Fylkesmannen.

⁴NOU 1995:18 s. 285 og Ot.prp. nr. 46 (1997-98) s. 25 og 153

⁵Prop.84 L (2011-12) s. 55

